

**TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU KANUNUNUN
UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR
HAKKINDA YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 –(1) Bu Yönetmeliğin amacı; Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeler, komisyonların ve dairelerin oluşumu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar, Kuruma başvurular ve inceleme usulleri, işleme konulmayacak başvurular, gerekçeli kabul edilemezlik kararları dahil olmak üzere Kurumca verilecek karar türleri ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasları, bilirkişi olarak görev yapacakların nitelikleri ve çalışma esasları, istişare komisyonunun oluşturulması ile merkezde ve illerde yapılacak istişare toplantıları ile ulusal önleme mekanizmasının, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz gerçekleştireceği ziyaretlerle özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması ile Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcileri tarafından verilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitime ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik;

- a) Kurul üyeleri ile Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeleri, Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen komisyonların ve dairelerin oluşumunu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esaslarını ve diğer hususları,
- b) Kuruma yapılan başvurular ve bunların inceleme usulleri ile işleme konulmayacak başvurular, gerekçeli kabul edilemezlik kararları dahil olmak üzere Kurumca verilecek karar türleri ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasları,
- c) Başkan ya da Kurul tarafından görevlendirilen bilirkişilerin nitelikleri ve çalışma esaslarını,
- ç) Kanunun 22 nci maddesine göre istişare komisyonunun oluşturulması ve Kurumun merkezde ve illerde istişare toplantısı gerçekleştirmesiyle ilgili usul ve esasları,
- d) Ulusal önleme mekanizmasının, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz gerçekleştireceği ziyaretler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin başvurularının incelenmesine ve sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esasları,
- e) Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcileri tarafından verilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitime ilişkin usul ve esasları,

Dayanak

MADDE 3 –(1) Bu Yönetmelik, 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 12nci maddesinin on ikinci fıkrası, 17 nci maddesinin dokuzuncu fıkrası, 20 nci maddesinin birinci fıkrası, 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 26 ncı maddesinin birinci fıkrası ve 27 nci maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Alıkonulma: Bir kamu idaresinin talimatı, işlemi, rızası veya onayı ya da bir yargı kararı çerçevesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılma durumunu,
- b) Alıkonulma yeri: Bir kamu idaresinin talimatı, işlemi, rızası veya onayı ya da bir yargı kararı çerçevesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılmış ya da bırakılabilecek olan kişilerin tutuldukları/tutulacakları açık, kapalı, geçici, sürekli ve benzeri mahiyetteki herhangi bir yeri,
- c) Ayrı tutma: Kişilerin Kanunda sayılan temellerden biri veya birden fazlası nedeniyle, bir eylem veya eylemsizliğin sonucu olarak diğerlerinden ayrı tutulması durumunu,
- ç) Ayrımcılık talimatı: Bir kişinin kendi nam veya hesabına eylem ve işlemlerde bulunmaya yetkili kıldığı kişilere veya bir kamu görevlisinin diğer kişilere verdiği ayrımcılık yapılmasına yönelik talimatı,
- d) Basın yayın kuruluşları: Radyo, televizyon, gazete, dergi gibi elektronik veya yazılı basın organlarını,
- e) Başkan: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı,
- f) Başvuru: Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını,
- g) Başvurucu: Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan gerçek veya tüzel kişiler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişileri,
- ğ) Bilirkişi: Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere, görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini,
- h) Çoklu ayrımcılık: Ayrımcı uygulamanın birden fazla ayrımcılık temeli ile ilişkili olması durumunu,
- ı) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi,

i) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzelkişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını,

j) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal veya duyuusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi,

k) Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular: Kurumu yanıltmak amacıyla kasten, olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek yeni ve önemli gelişmeler hakkında Kurumun bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması niteliğindeki başvuruları,

l) İlgili taraf: Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulama aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerini,

m) İşyerinde yıldırma: Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak kişiyi işinden soğutmak, dışlamak, bıkırtmak amacıyla kasıtlı olarak yapılan eylemleri,

n) Kamu kurum ve kuruluşları: Merkezi idare kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak kamu payı olan özel kanunlar ile kurulmuş anonim ortaklıkları, diğer kamu idarelerini, bu idarelere bağlı veya bu idarelerin kurdukları veya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ortak oldukları her çeşit idare, kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketleri,

o) Kamu görevlisi: Kamu hizmetlerinin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi,

ö) Kanun: 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununu,

p) Kurul: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunu,

r) Kurum: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunu,

s) Kurum personeli: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda görevli Kurul üyesi olmayan diğer personeli,

ş) Kurul üyeleri: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyelerini,

t) Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçütlü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri,

u) Merkez: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Merkezini,

ü) Müzekkere: Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmayan başvurular ve incelemeler hakkında Başkan tarafından Kurula sunulan rapora ilişkin üst yazıyı,

v) Önleme Alt Komitesi: Birleşmiş Milletler İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Küçük Düşürücü Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Alt Komitesini,

y) Özgürlüğünden mahrum bırakma: Bir kişinin, herhangi bir biçimde alıkonulması ya da hapsedilmesi yahut herhangi bir yargısal, idari ya da başkaca bir makamın emri üzerine bu kişinin tutulduğu yeri dilediği zaman terk etmesine izin verilmediği bir kamusal/kamuya ait ya da özel alıkonulma yerine konulmasını,

z) Sivil toplum kuruluşları: Kamu kurum ve kuruluşlarının dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, oda, sendika, vakıf ve dernek gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşları,

aa) Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırıcı, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı,

bb) Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi,

cc) Uygulamalı iş deneyimi: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının eğitimle eş zamanlı ya da eğitim sonrası dönemde iş içerisinde geliştirilmesini,

çç) Uzman yardımcısı: İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısını,

dd) Uzman: İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanını,

ee) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, Kanunda sayılan ayrımcılık temellerinden birisiyle gerçekte ilgisi olmamasına rağmen, bu temellerden birisini taşıdığı sanılarak hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından ayrımcı muameleye maruz kalmasını,

ff) Yükseköğretim kurumları: 2547 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Devlet veya Vakıflar tarafından kurulmuş bulunan üniversite ile yüksek teknoloji enstitüsü ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları ve araştırma uygulama merkezlerini,

gg) Ziyaret: İnsan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli ve bağımsız gerçek kişiler tarafından özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli

veya habersiz gerçekleştirilecek düzenli önleyici ziyareti, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Başkan, Kurul Üyeleri ile Kurum Personelinin Uyacakları Mesleki ve Etik İlkeler

Bağımsızlık ve tarafsızlık

MADDE 5 –(1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli tam bir tarafsızlık, dürüstlük, yasallık, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde görevlerini yerine getirirler. İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunuyla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırımda cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı doğrudan veya dolaylı ayrımcılık yapamazlar. İnsan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar.

(3) Başkan ve üyeler; kendileri, aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda toplantı ve oylamaya katılamazlar. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.

Saygınlık ve güven

MADDE 6 – (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Kuruma ve Kurula güveni sağlayacak şekilde davranırlar ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın Kurum ve Kurul hizmetlerine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.

(2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket eder, hizmetten yararlananlara kötü davranamaz, işi savsaklayamaz, çifte standart uygulayamaz ve taraf tutamazlar.

(3) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulanı kabul edemezler.

Kamu hizmeti ve halka hizmet bilinci

MADDE 7 –(1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun verdiği görevlerin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı, saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği ve beyana güveni esas alırlar.

(2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun verdiği görevlerin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflerler.

Hediye alma yasağı, görev ve yetkilerin menfaat sağlama amacıyla kullanılmaması

MADDE 8 – (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar. Yakın eş, dost ve hemşehri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.

(2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri, kamuya, başvurucu ve ilgili tarafa ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri, bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalardan sonra da devam eder.

(3) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.

Mal bildiriminde bulunma

MADDE 9 –(1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazları, alacak ve borçları hakkında, 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunurlar.

Diğer etik ilkeler

MADDE 10 –(1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Kurum bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar.

(2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Kurum bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kamu mallarını, kaynaklarını, işgücünü ve imkânlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranırlar.

(3) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak

çalıştıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

(4) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak verirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları ile Diğer Hususlar

Kurulun ilk toplantısı

MADDE 11 – (Değişik:RG-30/1/2026-33153)

(1) Kurul üyeleri, Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre seçimlerinin Resmî Gazete’de yayımlanmasını müteakip yapılacak ilk toplantının başında “Görevimi tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.” şeklinde yemin eder.

Kurul toplantıları

MADDE 12 –(1) Kurul, Başkanın, Başkanın bulunmadığı hallerde İkinci Başkanın çağrısı üzerine olağan toplanır. Toplantıya çağrı, toplantı yer ve saati Başkanlık tarafından yazılı olarak yapılır.

(2) Başkanın dışında en az beş üyenin birlikte talep etmesi hâlinde, Kurul, Başkan tarafından beş gün içinde toplanmak üzere derhâl toplantıya çağrılır.

(3) Kurul toplantılarının gündemi Başkan tarafından belirlenir. Kurum merkezi dışında da toplantı yapılabilir.

(4) İzinli olan kurul üyeleri hariç mazereti olanlar mazeretlerini yazılı olarak Başkanlığa bildirirler. Kurul üyeleri yıllık izinlerini Kurulun toplantı yeter sayısı bakımından sakınca yaratmamak koşuluyla kullanır.

(5) Yurtdışı görevlendirmeleri Kurul Kararı alındıktan sonra uygulanır.

Toplantı yeri

MADDE 13 – (1) Kurulun Kurum Merkezinde toplanması esastır. Kurul kararıyla Kurum merkezi dışında da toplantı yapılabilir.

Toplantı gündemi ve duyurulması

MADDE 14 –(1) Toplantı gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Kurul üyelerine bildirilir.

(2) Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Kurul tarafından kabul edilmesi gerekir.

Kurul toplantılarına başkanlık

MADDE 15 – (1) Kurul toplantılarına Başkan, Başkanın bulunmadığı hallerde İkinci Başkan Başkanlık eder.

Kurul üyeliğinin sona ermesi

MADDE 16 – (1) Başkan, İkinci Başkan ve üyelerin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak üyenin;

a) Seçilmesi için gerekli şartları taşımaması ya da sonradan kaybetmesi,

b) Kurul kararlarını süresi içinde imzalamaması,

c) Kurul tarafından kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılı içinde toplam beş Kurul toplantısına katılmaması,

ç) Ağır hastalık veya engellilik nedeniyle iş göremeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi,

d) Görevi ile ilgili olarak işlediği suçlardan dolayı hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi,

e) Geçici iş göremezlik hâlinin üç aydan fazla sürmesi,

f) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 incimaddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin

(5) numaralı alt bendinde belirtilen suçlardan mahkûm edilip de cezasının infazına fiilen başlanması,

hâllerinin Kurul tarafından tespit edilmesi üzerine Başbakan veya görevlendireceği bakanın onayıyla üyeliğine son verilir.

Kurulun toplantı ve karar yeter sayısı

MADDE 17 –(1) Kurul, en az yedi üye ile toplanır ve en az altı üyenin aynı yöndeki oyuyla karar alır. Kararlarda çekimser oy kullanılmaz.

Görüşmeler ve yönetim

MADDE 18 – (1) Toplantıları Başkan yönetir ve Kurulun düzenini sağlar. Başkanın bulunmaması halinde Kurul toplantıları ikinci Başkan tarafından yönetilir.

(2) Kurul toplantılarında, başvuru dosyası, gündem sırasına göre ilgili hizmet birim koordinatörü, uzman ve/veya uzman yardımcıları tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır. Kurulun gerek duyması halinde ilgili başkan yardımcısının toplantıya katılımı sağlanır.

(3) Başkan konuyla ilgili söz isteyen üyelere istem sırasına göre görüşlerini açıklamak üzere söz verir. Müzakerelerin tamamlanmasından sonra oylama yapılır.

(4) Oylama sonucuna göre, hazırlanan karar taslağının incelenmesine geçilir. Başkan, üyelere varsa sayfa ve paragraf numarası belirterek yapılmasını istedikleri değişiklik önerilerini bildirmelerini ister. Bu öneriler Kurul tarafından oylanır. Kurulca alınan karar doğrultusunda kabul edilen metin gerekli tashih işlemleri yapılmak üzere ilgili uzmana veya uzman yardımcısına gönderilir. Düzeltmelerin yapılmasının ardından alınan karar, Kurul üyelerinin imzasına sunulur.

Müzakerelerin gizliliği

MADDE 19 – (1) Aksi kararlaştırılmadıkça Kurul toplantılarındaki müzakereler gizlidir.

(2) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere başvuru ve ilgili taraf Kurul toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınmaz.

Tutanak düzenlenmesi ve kurul kararlarının yazılması

MADDE 20 –(1) Kurul kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanarak tekemmül ettirilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerekliğinde, Kurul tarafından bu süre uzatılabilir.

Kararlarda bulunması gereken hususlar

MADDE 21 – (1) Kurul kararlarında aşağıdaki hususlar bulunur:

- a) Kararın alındığı toplantının tarihi ve sayısı.
- b) Karar sıra numarası.
- c) Toplantıya katılan ve katılmayan Kurul üyelerinin adları ve soyadları ile katılmama nedenleri.
- ç) Varsa karşı oy veren üyelerin adları ve soyadları ile karşı oy gerekçeleri.

Kurul kararlarının başvuru ve ilgili tarafa tebliği

MADDE 22 – (1) Kurul kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde başvuru ve ilgili tarafa gönderilir.

(2) Kurul kararlarının tebliği Başkan tarafından sağlanır.

(3) Kurul kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri, süreleri ile birlikte belirtilir.

Kurul kararlarının kamuoyuna duyurulması

MADDE 23 –(1) Gerekli görülen durumlarda Kurul kararları, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla Başkan tarafından uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurumun Çalışma Alanları, Komisyonların ve Dairelerin Oluşumu, Çalışma Usul ve Esasları

Kurumun çalışma alanları

MADDE 24 – (1) Kurumun çalışma alanları aşağıdakilerden oluşur:

- a) İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak.
- b) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
- c) Millî eğitim müfredatında bulunan insan hakları ve ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak.
- ç) İnsan haklarının korunması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak üniversiteler ile ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin oluşturulmasına ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesine katkıda bulunmak.
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının meslek öncesi ve meslek içi insan hakları ve eşitlik eğitimi programlarının esaslarının belirlenmesine ve bu programların yürütülmesine katkıda bulunmak.
- e) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
- f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- ğ) Ayrımcılık yasağı ihlalleri nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla Kuruma başvuranlara mağduriyetlerinin giderilmesi için kullanabilecekleri idari ve hukuki süreçler konusunda yol göstermek ve başvurularını takip etmelerini sağlamak amacıyla yardımcı olmak.
- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
- ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
- i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek.
- k) Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak. Kurum, görev ve yetkilerine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonunu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.
- l) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.
- m) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve

değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak.

n) İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği yapmak.

o) Diğer kurumların ayrımcılığın önlenmesine yönelik faaliyetlerine destek vermek.

ö) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak.

p) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Komisyonların oluşumu ve çalışma usulü

MADDE 25 –(1) Kurumun görev alanları nedeniyle oluşabilecek iş yoğunluğu karşısında Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde her bir çalışma alanı için üçer üyeli komisyonlar oluşturulabilir.

(2) Hangi çalışma alanlarında komisyon kurulacağı ve hangi kurul üyelerinin bu komisyonlarda görev yapacağı Kurul tarafından belirlenir.

(3) Komisyon üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olması halinde Kurulca seçilecek yeni üye diğer üyenin yerine geçer.

(4) Komisyon, üyeleri arasından bir başkan seçer.

(5) Komisyonlar çalışmalarında uzmanlardan ve ilgili kişilerden de yararlanabilir.

(6) Komisyonlar toplantılarını, Kurulun toplantı tarihinden önce yapar. Komisyonlar tarafından yapılan çalışmalar rapor haline getirilir. Rapor haline getirilen kararlar Kurula sunulur. Komisyon tarafından düzenlenen raporun kurula sunulması ile komisyonun görevi kurul tarafından aksine bir karar alınmaz ise sona erer.

Dairelerin oluşumu

MADDE 26 –(1) Kurumun görev alanları nedeniyle oluşabilecek iş yoğunluğu karşısında Kurulun esnek yapılanabilmesine imkân vermek amacıyla, Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde başvuruları görüşmek ve sonuçlandırmak için beşer üyeli daireler kurulabilir.

(2) Dairelerde görev alacak üyeler, uzmanlık alanları ve Daireler arasında dengeli dağılım esasları gözetilerek Kurul tarafından belirlenir.

(3) İlgili üyenin talebi ya da diğer üyelerden birinin önerisi üzerine, Kurul tarafından üyelerin Daire değişikliklerine karar verilebilir.

(4) Başkan dairelerin doğal üyesidir.

Dairelerin görev ve yetkileri

MADDE 27 – (1) Daireler;

a) Başkanlık tarafından havale edilen konuları görüşür ve sonuçlandırır.

b) Başvuruların; (e) bendi hariç olmak üzere 48 inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımadığının tespiti hâlinde incelenemezlik kararı verebilirler.

(2) Dairelerden birinin görülmekte olan bir başvuruya ilişkin olarak vereceği karar, Dairelerin ya da Kurulun önceden vermiş olduğu bir kararla çelişirse ya da konunun niteliği itibarıyla Kurul tarafından karara bağlanması oçukluğu ile gerekli görülürse ilgili Daire dosyadan elini çekebilir. Bu takdirde Başkan başvuruyu Kurula iletir.

Dairelerin çalışma esasları

MADDE 28 – (1) Daireler, üye tam sayısı ile toplanır. Salt çoğunlukla karar verir.

(2) Dairenin toplantı takvimi ve gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Daire üyelerine bildirilir. Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Dairenin tarafından kabul edilmesi gerekir.

(3) Daire kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanarak tekemmül ettirilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerektiğinde, Daire tarafından bu süre uzatılabilir.

(4) Başkan ve üyeler; kendileri, aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda Daire toplantı ve oylamalarına katılamaz. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.

(5) Aksi kararlaştırılmadıkça Daire toplantılarındaki müzakereler gizlidir.

(6) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere başvuru ve ilgili taraf Daire toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınmaz.

(7) Daire kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde başvuru ve ilgili tarafa gönderilir. Daire kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri süreleri ile birlikte belirtilir.

(8) Kurul, gerekli gördüğü durumlarda Daire kararlarını, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurabilir.

Dairelerin görüşme usulü

MADDE 29 – (1) Daire toplantılarında, başvuru dosyası, gündem sırasına göre ilgili hizmet birim koordinatörü ve ilgili uzman veya uzman yardımcısı tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır.

(2) Başkan konuyla ilgili söz isteyen üyelere istem sırasına göre görüşlerini açıklamak üzere söz verir. Müzakerelerin tamamlanmasından sonra oturuş sırasına göre Başkanın sağındaki üyeden başlamak üzere oylama yapılarak karar verilir. Bu durum Başkan tarafından bir tutanakla

tespit edilir.

(3) Oylama sonucuna göre, hazırlanan karar taslağının incelenmesine geçilir. Başkan, üyelerden varsa sayfa ve paragraf numarası belirterek yapılmasını istedikleri değişiklik önerilerini bildirmelerini ister. Bu öneriler Daire üyeleri tarafından oylanır. Daire üyelerince alınan karar doğrultusunda kabul edilen metin gerekli tashih işlemleri yapılmak üzere Başkanlığa gönderilir. Düzeltmelerin yapılmasının ardından karar, Daire üyelerinin imzasına sunulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Başvurular

Başvuru hakkı

MADDE 30 –(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen her gerçek veya tüzel kişi, ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiası ile Kuruma başvurma hakkına sahiptir.

(2) Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz.

Başvurunun konusu

MADDE 31 –(1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri, başvurunun konusunu oluşturur.

Başvurulardan ücret alınmaması

MADDE 32 –(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasıyla Kuruma başvuran gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir ücret alınmaz.

Başvuru dili

MADDE 33 – (1) Başvuru Türkçe dilekçe ile yapılır. Ancak, başvurusunun kendisini daha iyi ifade edebildiği başka bir dildeki başvurusu, Kurumca haklı ve makul olduğunun tespiti halinde kabul edilebilir.

Başvurunun yapılacağı yerler

MADDE 34 –(1) Başvuru dilekçeleri Kuruma veya Kurumun gerekli gördüğü yerlerde açtığı bürolara elden verilebileceği gibi posta, elektronik posta veya faks yoluyla da gönderilebilir.

(2) Kurum tarafından oluşturulan elektronik sistem aracılığıyla da başvuru yapılabilir.

(3) Ayrıca, illerde valilikler veya ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuru yapılabilir. Valilik veya kaymakamlıklar, başvuruyu tarih ve sayı vermek suretiyle kayıt altına aldıktan sonra varsa ekleriyle birlikte en geç üç iş günü içinde doğrudan Kuruma gönderir.

(4) Faks veya elektronik posta yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde Kuruma gönderilmedikçe başvuru geçerli sayılmaz. Kayıtlı elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda bu şart aranmaz.

Başvurunun yapılış usulü

MADDE 35 –(1) Başvuru, Yönetmeliğin ekinde yer alan ve Kurumun resmi internet sitesinde yayımlanan Gerçek Kişiler İçin Başvuru Formu (EK-1) veya Tüzel Kişiler İçin Başvuru Formu (EK-2) doldurulmak suretiyle yapılır.

(2) Bu Yönetmelikte belirlenen zorunlu bilgi ve belgelerin bulunması koşuluyla form kullanılmadan da başvuru yapılabilir.

(3) Haklı bir nedenin bulunması hâlinde başvuru yapılan yerde formun doldurulmasına yardımcı olunmak suretiyle sözlü yapılan başvurular da kabul edilebilir.

(4) Başvurular okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılır veya doldurulur.

(5) Varsa başvuru konusuna ilişkin bilgi ve belgeler de başvuruya eklenir.

(6) Kuruma yapılan başvurularda aşağıdaki hususlara yer verilir:

a) Başvurucu gerçek kişi ise;

1) Adı, soyadı ve imzası,

2) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası, yabancılar için pasaport numarası, uyruğu ve varsa kimlik numarası,

3) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,

4) Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,

5) İlgili tarafa başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,

6) Varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası eklenir.

b) Başvurucu tüzel kişi ise;

1) Unvanı,

2) Tebligata esas adresi, telefon numarası ve varsa elektronik tebligat adresi,

3) Yetkili kişinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,

4) Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,

5) İlgili taraf başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,

6) Yetkili kişinin yetki belgesinin aslı veya onaylı örneği,

7) Varsa merkezi tüzel kişilik numarası eklenir.

Elektronik ortamda başvuru

MADDE 36 –(1) Elektronik ortamda yapılan başvurularda 35 inci maddede belirtilen şartların bulunması gerekir. Bu başvurularda imza şartı aranmaz; ancak Kurum elektronik ortamda güvenli elektronik imza kullanılarak başvuru yapılmasına karar verebilir.

(2) Başvuruya ilişkin belgeler elektronik başvuruya ek yapılır.

Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması

MADDE 37 –(1) Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.

(2) Başvurunun, başvurucunun kanunî temsilci veya vekili tarafından yapılması durumunda kanunî temsilci veya vekilin;

- a) Adı, soyadı ve imzası,
 - b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası,
 - c) Yabancılar için pasaport numarası, uyuğu ve varsa kimlik numarası,
 - ç) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,
 - d) Varsa bildiriye esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,
- başvurularda yer alır.

(3) Kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda tebligat bu kişilere yapılır.

Başvurunun kaydı ve tarihi

MADDE 38 – (1) Kuruma yapılan veya ulaşılan başvurular, tarih ve sayı verilmek suretiyle kaydedilir ve elden teslim edilenler için alındı belgesi verilir.

(2) Başvuru tarihi;

- a) Başvurunun Kuruma, bürolarına, valilik veya kaymakamlıklara verildiği,
 - b) Posta, elektronik posta veya faksın Kuruma ulaştığı,
 - c) Elektronik ortamda yapılan başvurunun Kurumun elektronik sistemine ulaştığı,
- tarihtir.

Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilmesi

MADDE 39 –(1) Başvurucu, Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder.

(2) Talebin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir.

(3) Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, birinci ve ikinci fıkradaki şartları aramadan başvuruları kabul edebilir.

Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar

MADDE 40 – (1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

4857 sayılı iş kanununun 5 inci maddesinin kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular

MADDE 41 –(1) 4857 sayılı İş Kanununun 5 inci maddesi kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular, 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili mevzuatında belirlenen şikâyet usulleri izlendikten sonra herhangi bir yaptırım kararı alınmadığı hâllerde yapılabilir.

Başvurularda gizli tutulması gereken bilgiler

MADDE 42 –(1) Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocuklar ile talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur.

Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları

MADDE 43 –(1) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları hakkında da bu bölüm hükümleri uygulanır.

Engellilerin başvuruları

MADDE 44 – (1) Kurum, engellilerin başvuru yapabilmesi için gerekli tedbirleri alır.

İşleme konulmayacak başvurular

MADDE 45 – (1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere ilişkin başvurular ile aşağıdaki başvurular işleme konulmaz:

- a) Kurumun görev alanı içerisine girmeyen başvurular,
- b) Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular,
- c) (Mülga:RG-30/1/2026-33153)

Dava açma süresinin durması

MADDE 46 –(1) Dava açma süresi içinde Kuruma yapılan başvurular işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

ALTINCI BÖLÜM

Ön İnceleme

Ön inceleme hizmet birimi tarafından kayda alınma

MADDE 47 –(1) Ön inceleme hizmet birimi inceleme veya başvuru tarafından Kuruma yapılan başvuruların kaydını yapar, numara verir ve dosyalar.

(2) İncelemeleri ve Kuruma yapılan başvuruları ilgili Kurum hizmet birimlerine ve ilgili uzman ve/veya uzman yardımcılara gönderir.

Ön incelemenin yapılması

MADDE 48 –(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

- a) Kurumun görev alanına girip girmediği,
- b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
- c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
- ç) (Mülga:RG-30/1/2026-33153)
- d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,
- e) Belli bir konuyu içerip içermediği,
- f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.

(2) (Ek:RG-30/1/2026-33153)^[1] Taraflardan, yargı organlarınca başvurunun konusu ve taraflarıyla aynı olan bir uyumsuzluk hakkında verilmiş bir karar varsa örneğini sunması talep edilir.

(3) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvuru yönünden ayrı ele alınır.

Ön inceleme üzerine verilecek kararlar

MADDE 49 – (1) Başvurunun, 48 inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşınamaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir. Bu karar, başvurucuya tebliğ edilir ve tebliğ ile birlikte durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar. Başvuruların ön incelemesinde dosyada başvuru konusu edilen hususlardan bir kısmı incelenemez nitelikte de olsa dahi diğer bazı başvuru konuları yönünden esas incelemeye geçilmesi gerektiği sonucuna vardığında Kurul kısmi incelenemezlik kararı verebilir.

(2) Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafa gönderme kararı verilir. Gönderme kararı başvurucuya da tebliğ edilir. Kuruma başvuru tarihi, ilgili tarafa başvurunun gönderilme tarihi olarak kabul edilir. İlgili Kurum 15 gün içerisinde cevap verir. Başvurunun Kurum tarafından ilgili tarafa gönderilmesi üzerine;

- a) İlgili tarafça başvurucuya verilecek cevabın tebliği tarihinden,
- b) İlgili tarafça otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren Kuruma yeniden başvuru yapılabilir.

(3) İlgili tarafın yanlış gösterilmesi durumunda Kurum, resen doğru tarafı belirler ve inceleme aşamasına geçer.

(4) İncelenemezlik kararı doğrultusunda, eksikliklerin giderilmesi şartıyla yeniden Kuruma başvuru yapılabilir.

(5) Başvurunun 48 inci maddede yer alan şartları taşıması hâlinde inceleme ve araştırma aşamasına geçilir.

(6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

İhlal İncelemeleri

İncelemede uyulacak ilkeler

MADDE 50 – (1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın önlenmesi yönlerinden incelenir.

Başvuru üzerine veya resen inceleme usulü

MADDE 51 – (1) Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister.

(2) Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır.

(3) Yazılı görüş, başvurucuya tebliğ edilerek, başvurucunun görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir.

(4) Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir.

(5) Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

Uzlaşma

MADDE 52 – (1) Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvurucunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir.

(2) Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir.

(3) Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.

(4) Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturamada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

Başvuru veya incelemelerin kurula sunulması

MADDE 53 – (1) Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmayan başvurular ve incelemeler

hakkında ilgili rapora ilişkin müzekkere yirmi gün içinde Kurula sunulur.

(2) Bunun üzerine Kurul, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali yapıp yapılmadığına ilişkin karar verir.

Kurulun suç duyurusunda bulunacağı haller

MADDE 54 –(1) Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde, bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur.

(2) Konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlalleriyle ilgili suç duyurusunda bulunulması veya bu fiillerin diğer kanunlar uyarınca idari yaptırım bağlanmış olması, aynı fiile Kanun kapsamında idari yaptırım kararı verilmesine engel teşkil etmez.

İnceleme yetkisi

MADDE 55 –(1) Kanun ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, Kurul üyeleri, uzman, uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli tarafından yerine getirilir.

İlgili taraftan bilgi ve belge istenmesi

MADDE 56 –(1) 55 inci maddenin birinci fıkrasında sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi halinde;

a) İnceleme konusu hakkında tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgili taraflardan yazılı ve sözlü bilgi almaya,

b) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye,

c) Kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar. İstenilen bilgi ve belgeler elektronik posta yoluyla Kurumun elektronik posta adresine gönderilebilir.

(3) Kurumun inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerekçesini belirterek istediği bilgi ve belgelerin, bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur.

(4) İkinci ve üçüncü fıkrafta öngörülen yükümlülüklerle, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(5) Dördüncü fıkrafta belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.

Heyet oluşturulması

MADDE 57 –(1) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir.

(2) Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarınınca, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.

(3) Heyet tarafından yapılan inceleme ve araştırmaların sonuçları Kurum tarafından bir rapor hâline getirilir.

(4) Heyetlerin giderleri Kurum bütçesinden karşılanır.

Bilirkişi görevlendirilmesi

MADDE 58 – (1) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak bilirkişi görevlendirebilir. Bilirkişiler, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarınca belirlenen listelerde yer alanlardan, üniversite öğretim elemanlarından veya meslek odası mensuplarından da seçilebilir.

(2) Bilirkişi olarak görev yapacakların Dokuzuncu Bölümdeki nitelikleri haiz ve çalışma esaslarına tabi olmaları zorunludur.

Tanık dinlenmesi

MADDE 59 –(1) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerek görülmesi hâlinde, Kurul ve inceleme ve araştırma yapmaya yetkili Kurum personeli, tanık veya ilgili kişileri dinleyebilir.

(2) Tanık veya ilgili kişi, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle de dinlenebilir.

(3) Tanık veya ilgili kişilerin dinlenmesi, başvurunun niteliğine göre Başkan veya Başkanın belirlediği uzman tarafından, belirlenecek yer, zaman ve usulde yapılır.

(4) Tanık veya ilgili kişinin beyanı tutanağa geçirilir ve tutanak, beyan sahibi ile beyanı alan tarafından imzalanır.

(5) Tanık veya ilgili kişilere, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödeme yapılır.

Başvurudan vazgeçme

MADDE 60 –(1) Sadece başvurucau ilgilendiren başvurularda, Başvurucu, Kurulca karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Bu durumda Kurum inceleme ve araştırmasını sonlandırır.

Başvurucu gerçek kişinin ölümü veya tüzel kişiliğin sona ermesi

MADDE 61 –(1) Başvurucu veya ilgili taraf gerçek kişi ise ölümü, tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi durumunda inceleme ve araştırma sonlandırılır. Ancak, başvuru konusunun mirasçıları ilgilendirmesi hâlinde inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

İncelenmekte olan başvuru hakkında dava açılması

MADDE 62 – (Mülga:RG-30/1/2026-33153)

İncelenme ve araştırmanın sonlandırılmayacağı haller

MADDE 63 –(1) Başvurudan vazgeçme, başvurunun uzlaşma ile sonuçlanması ve başvuru konusunun veya ilgili gerçek kişi tarafın ölümü veya tüzel kişiliğinin sona ermesi hâllerinde başvuru konusunun; insan haklarına, temel hak ve özgürlüklere, engelli haklarına, kadın haklarına, çocuk haklarına ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması durumunda resen inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

Başvuruları ve resen incelemeleri sonuçlandırma süresi

MADDE 64 –(1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır.

(2) Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İnceleme ve Araştırma Sonucunda Verilecek Kararlar

Karar türleri

MADDE 65 –(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

İncelenemezlik kararı

MADDE 66 – (Değişik:RG-30/1/2026-33153)

(1) Kurum ön inceleme aşamasında; Kurumun görev alanına girmeyen yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ve Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere yönelik olan, Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan, Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan, belli bir konuyu içermeyen, Kanuna göre başvuruda bulunması gereken bilgiler yer almayan, ayrımcılık yasağı ihlalden zarar görmeyen başvurulara ilişkin incelenemezlik kararı verir.

Gerekçeli kabul edilmezlik kararı

MADDE 67 –(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

Gönderme kararı

MADDE 68 –(1) Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafın inceleme yapması amacıyla gönderme kararı verilir. Gönderme kararı aynı zamanda başvurucaya da tebliğ edilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.

İhlal kararı

MADDE 69 –(1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.

(2) Başvuru konusunun ayrımcılık yasağı ile ilgili olması durumunda ihlal kararı ile birlikte başvuru yapılan taraf hakkında 70 inci maddede düzenlenen idari yaptırım kararı da verilebilir.

(3) Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde ilgililer hakkında 54 üncü madde uyarınca suç duyurusunda bulunur.

İdari yaptırım kararı

MADDE 70 –(1) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, bu ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, failin ekonomik durumu ve çoklu ayrımcılığın ağırlaştırıcı etkisi dikkate alınarak ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında bin Türk lirasından on beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.

(3) Kanunun 19 uncu maddesinde öngörülen yükümlülüklerle, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan birinci fıkra kapsamındaki kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu fıkrada düzenlenen idari para cezaları hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Kurul, verdiği idari para cezasını bir defaya mahsus olmak üzere uyarı cezasına dönüştürebilir. Hakkında uyarı cezası verilen kişi veya kurumun ayrımcı fiilinin tekrarı hâlinde alacağı ceza yüzde elli oranında artırılır. Bu artış ceza üst sınırı aşamaz.

(5) Verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

(6) İdari yaptırımlara ilişkin Kanunda ve bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

Uzlaşma kararı

MADDE 71 –(1) Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52 nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.

Ret kararı

MADDE 72 – (1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.

Karar verilmesine yer olmadığına dair karar

MADDE 73 – (1) Kurum;

- a) Başvurucunun başvurusundan vazgeçmesi,
- b) Başvurucu gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi,
- c) (Mülga:RG-30/1/2026-33153)

üzerine inceleme ve araştırmasını sonlandırması hâlinde karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

Kararlarda yer alacak hususlar

MADDE 74 –(1) İnceleme ve araştırma sonucunda verilecek kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Başvuru numarası ile karar numarası ve tarihi.
- b) Başvurucu ve varsa temsilcisinin adı, soyadı ve adresi.
- c) Hakkında başvuru yapılan kurum veya kişi ve adresi.
- ç) Başvuru konusu, hukuki sebepler ve istemin özeti.
- d) Dosyadaki bilgi ve belgelerin özeti.
- e) Gerekçe.
- f) Verilen karar ve sonuç.
- g) Başvuru konusuna ilişkin başvuru yolları, süresi ve başvurulacak makam.
- ğ) İmza ve mühür.

Kararın tebliği

MADDE 75 – (1) Kurum, kararlarını ilgili mercie ve başvurucuya tebliğ eder.

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

MADDE 76 –(1) Başvuru hakkında Kurumtarafından incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik, ret, uzlaşma veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi kararın ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

(2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi ve ihlal kararı verilmesi hâlinde; ilgili merci Kurumun kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

(3) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde bu durum gerekçesiyle birlikte başvurucuya tebliğ edilir. Durmuş olan dava açma süresi tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

Yeniden inceleme ve araştırma

MADDE 77 –(1) Kurul, kararın verilmesinden sonra sonucu etkileyebilecek bilgi ve belgelerin ortaya çıkması durumunda başvuru hakkında yeniden inceleme ve araştırma yapabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

**Bilirkişi Olarak Görev Yapacakların Nitelikleri
ve Çalışma Usul ve Esasları**

Temel ilkeler

MADDE 78 –(1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.

(2) Bilirkişi raporunda, çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz.

(3) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.

(4) Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.

(5) Çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirilemez.

(6) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır; ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.

Bilirkişiliğe kabul şartları

MADDE 79 –(1) Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.

b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak.

c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

ç) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık

gerektiren konularda en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.

d) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

e) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.

(2) Özel hukuk tüzel kişilerinin bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişiler bakımından da birinci fıkradaki şartlar aranır ve düzenlenen raporlarda bu kişilerin adı ve soyadı ile imzası bulunur.

(3) Daha önce yaptığı başvurusu mesleki olarak yeterli nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle reddedilenler, bir yıl geçmedikçe yeniden bilirkişilik yapmak için başvuruda bulunamazlar.

Bilirkişi seçilme usulü

MADDE 80 –(1) Bilirkişi olarak görevlendirilecek kişilerden, 79 uncu maddedeki şartları taşıdığını gösteren beyan alınır ve Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili belgeler de Kuruma sunulur. Eklenmesi zorunlu belgelerin eksik olması hâlinde, bilirkişi olarak görevlendirilen kişiye belgeleri tamamlaması için on beş gün süre verilir. Eksik belgelerin tamamlanması hâlinde Başkan tarafından görevlendirme yapılır.

(2) Başkan veya Kurul 79 uncu maddedeki şartları taşıyanlar arasından başvuranın mesleki tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren belgeleri dikkate alarak en liyakatli olanları seçer.

(3) Başkan veya Kurul, bilirkişi olarak, yalnızca bir kişiyi görevlendirebilir. Ancak, gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle, tek sayıda, birden fazla kişiden oluşacak bir kurulun bilirkişi olarak görevlendirilmesi de mümkündür.

Bilirkişilikten çıkarılma

MADDE 81 –(1) Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde Başkan veya Kurulca bilirkişilikten çıkarılır:

a) Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya görevlendirme tarihinden sonra gerekli şartların bulunmadığının tespit edilmesi.

b) Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi.

c) Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelere bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması.

ç) 78 inci maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması.

d) Bilirkişinin bilirkişilikten çıkarılmayı talep etmesi.

(2) Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre halen görevlendirildiği bilirkişilikten çıkarma yaptırımı yerine daha sonra Kurumca görevlendirme yapılmaz.

Denetim ve inceleme

MADDE 82 –(1) Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından Başkan veya Kurul tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir.

(2) Başkan veya Kurul, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, sonraki görevlendirmelerde bu durumu dikkate alır veya ek rapor olarak mevzuata aykırılığın giderilmesini ister.

(3) Başkan veya Kurul, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez.

(4) Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin Başkanlığa veya Kurula başvuru yapılamaz; yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir.

Bilirkişilerin çalışma usul ve esasları

MADDE 83 –(1) Bilirkişi, Başkan veya Kurulca kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz.

(2) Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.

(3) Bilirkişi, görevini, Başkanın veya Kurulun sevk ve idaresi altında yürütür.

(4) Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyarsa, Başkanın veya Kurulun da uygun bulması kaydıyla, tarafların bilgisine başvurabilir. Taraflardan birinin bilgisine başvurulacağı hâllerde, Başkanın veya Kurulca bilirkişiye taraflardan biri bulunmaksızın diğerinin dinlenemeyeceği hususu önceden hatırlatılır.

(5) Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre bir ayı geçemez. Başkan veya Kurul, bilirkişinin talebi üzerine süreyi on beş günü geçmemek üzere uzatabilir. Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir.

(6) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de Başkanlık ya da Kurula sunabilir.

(7) Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen bilgi ve belgelerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak Başkanlık ya da Kurula verir; verildiği tarih rapora yazılır ve Kurulun toplantı gününden önce birer örneği taraflara tebliğ edilir.

Bilirkişi raporuna itiraz

MADDE 84 –(1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını Başkanlık ya da Kuruldan talep edebilirler.

(2) Başkanlık ya da Kurul, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden ek rapor alabileceği gibi, tayin edeceği toplantıda sözlü açıklamalarda bulunulmasını isteyebilir.

Bilirkişilik ücreti

MADDE 85 –(1) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından görevlendirilen bilirkişilerin ücreti Kurum bütçesinden ödenir.

(2) 10/2/1954 tarih ve 3/11/2016 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişiler Kurum dışından görevlendirilirler.

(3) Görevlendirilen bilirkişilerin sayısı ayda beşi geçemez.

(4) Her inceleme ve araştırma konusu için uhdesinde kamu görevi bulunan her bilirkişiye (1.000), uhdesinde kamu görevi bulunmayan her bilirkişiye (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere bilirkişi ücreti ödenir.

(5) Bilirkişilik ücreti ödemeleri, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

Hüküm bulunmayan hususlar

MADDE 86 –(1) Bilirkişi görevlendirilmesine ilişkin olarak bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ve ilgili mevzuat esas alınır.

ONUNCU BÖLÜM

İstişare Komisyonu ve Çalışma Usul ve Esasları

Oluşumu

MADDE 87 – (1) İstişare Komisyonu Kurul tarafından oluşturulur.

(2) İstişare Komisyonu, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla oluşur.

(3) İstişare Komisyonuna hangi kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılacağına ve Komisyonun üye sayısını tayine Kurul yetkilidir. Kurulca Komisyon üyelerinin belirlenmesinde, Kurumun görev alanıyla ilgili konularda teorik veya pratik çalışmaları bulunanlara öncelik verilir.

Amacı

MADDE 88 –(1) İstişare komisyonunun oluşturulmasının amacı, ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması ve bu konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunulmasıdır.

(2) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konulara ayrımcılık talimatı yasağı, çoklu ayrımcılık yasağı, doğrudan ve dolaylı ayrımcılık yasakları ile engellilerin topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımının kısıtlanması yasağı, işyerinde yıldırma, taciz ve varsayılan temele dayanan ayrımcılık ile Kanunda belirtilen diğer ayrımcılık yasakları girer.

Komisyonun görevleri

MADDE 89 – (1) İstişare komisyonunun görevleri şunlardır:

- Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunları ve çözüm önerilerini tartışmak.
- Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak.
- Ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirme konusunda Kuruma önerilerde bulunmak.
- Millî eğitim müfredatında bulunan ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak amacıyla Kuruma önerilerde bulunmak.
- Ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak Kuruma işleri mahiyette önerilerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin oluşturulmasında ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesinde Kuruma katkıda bulunmak.
- Ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemeye ve değerlendirmeye, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmada Kuruma danışmanlık yapmak.
- Ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmada Kuruma danışmanlık yapmak.
- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşme ve protokollerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde görüş bildirmede Kuruma danışmanlık yapmak.

Çalışma esasları

MADDE 90 –(1) İstişare Komisyonu altı ayda bir olmak üzere yılda iki kere olağan olarak toplanır.

(2) Gerekli görüldüğü hallerde Başkanın çağrısı ile İstişare Komisyonu olağanüstü toplanabilir.

(3) İstişare Komisyonu toplantılarını Başkan yönetir.

(4) İstişare Komisyonuna Başkan, onun herhangi bir nedenle bulunamadığı durumlarda

İkinci Başkan başkanlık eder.

(5) İstişare Komisyonu toplantısı üye tamsayısının yarısından bir fazlası ile yapılır. Kararlar toplantıya katılanların yarısının bir fazlası ile alınır. Eşitlik halinde Kurul Başkanının oyu ikioy sayılır.

(6) İstişare Komisyonu üyeleri mazeretsiz olarak arka arkaya iki toplantıya katılmadıkları takdirde çekilmiş sayılır. Çekilen veya çekilmiş sayılan üyelerin yerine aynı usulle yeniden seçilir.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

İstişare Toplantıları ile Çalışma Usul ve Esasları

Katılımcılar

MADDE 91 – (1) İstişare toplantıları Kurum tarafından gerçekleştirilir.

(2) İstişare toplantılarına hangi kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılacağına Kurum yetkilidir.

(3) Kurumca istişare toplantılarına katılacak temsilcilerin belirlenmesinde, Kurumun görev alanıyla ilgili konularda teorik veya pratik çalışmaları bulunanlara öncelik tanınır.

(4) İstişare toplantıları merkezde ve illerde gerçekleştirilir.

Toplantı konuları

MADDE 92 – (1) İstişare toplantılarının konuları şunlardır:

- İnsan hakları sorunlarını tartışmak,
- İnsan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak,
- İnsan haklarının korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin konularda görüş bildirmek, tavsiyelerde bulunmak, öneriler sunmak,
- Ulusal Önleme Mekanizması kapsamına giren konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak.

Çalışma esasları

MADDE 93 – (1) İstişare toplantıları Kurumun uygun gördüğü zamanlarda ve uygun gördüğü illerde yılda en az bir kez gerçekleştirilir.

(2) İstişare toplantılarına Başkan veya bulunmadığı durumlarda İkinci Başkan Başkanlık eder ve yönetir.

(3) İstişare toplantıları üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile yapılır. Kararlar toplantıya katılanların yarısının bir fazlası ile alınır. Eşitlik halinde Kurul Başkanının oyu iki oy sayılır.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Ulusal Önleme Mekanizması ile İlgili Usul ve Esaslar

Görev alanı

MADDE 94 – (1) Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması olarak görevleri şunlardır:

a) Kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek ve bu yerlerdeki muamele ve koşulların iyileştirilmesi amacıyla ilgili makamlara tavsiyede bulunmak,

b) Ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletme ve Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak,

c) Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek,

ç) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek,

d) Ulusal önleme mekanizmasıyla ilişkili başvuruları incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek,

e) İşkence ve kötü muameleyle mücadele amacıyla bilgilendirme yapmak ve farkındalık oluşturmak,

f) Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak,

g) Düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak,

ğ) İşkence ve kötü muamele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla, ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak,

h) İşkence ve kötü muameleyle mücadele alanında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak,

ı) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşme ve protokollerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak.

Dayandığı temel ilkeler

MADDE 95 – (1) Kurum, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında Kanunla belirlenmiş görevlerini yerine getirirken insan hakları temelli yaklaşım çerçevesinde; bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, eşitlik ve farklılıklara saygı, kanunlara ve tarafı olunan insan hakları sözleşme ve protokollerine uygunluk, bütüncül ve çoğulcu yaklaşım, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, mahremiyete saygı ve kişisel verilerin korunması, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, makul sürede, geciktirmeksizin karar verme gibi ilkeleri esas alır.

(2) İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, ulusal önleme mekanizması kapsamında gerçekleştirilen ziyaretler, inceleme ve araştırmaların gerektirdiği yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır. Bu kapsamda ulusal önleme mekanizmasının;

- a) Alıkonulma yerlerinin sayısı, türü, özellikleri ve nerede bulunduğu bilgileri edinebilmesini,
- b) Alıkonulma yerlerinde tutulan kişilerin sayısı, yapılan muamele dâhil kişilerin alıkonulma koşullarına ilişkin bilgileri edinebilmesini,
- c) Bütün alıkonulma yerlerine ve bu yerlerin eklenti ve bölümlerine girebilmesini,
- ç) Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerle ve bilgi sağlayabileceği düşünülen ilgili diğer kişilerle tanık bulunmaksızın doğrudan doğruya ve gerekli görüldüğünde bir çevirmen eşliğinde şahsen özel görüşme yapabilmelerini,
- d) Ziyaret etmek istediği yerleri ve görüşme yapmak istediği kişileri seçebilme özgürlüğüne sahip olmasını,
- e) Alıkonulma yerlerine, işkence, kötü muamele ve gayriinsani veya küçük düşürücü davranış ve cezaları önlemeyi amaçlayan broşür, belge asma, Kurum tarafından hazırlanan her türlü belgenin alıkonulanlara dağıtılmasını sağlamakla yükümlüdürler.

Ziyaretlerin amaç ve kapsamı

MADDE 96 – (1) Ziyaretler, işkence ve kötü muamelelerin önlenmesi, alıkonulma yerlerinin koşullarının ve bu yerlerde alıkonulan kişilere yönelik muamelelerin iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretleri kapsar. Bu kapsamda, gerçekleştirilecek ziyaretler;

- a) Alıkonulma yerlerindeki mevcut koşulları ve alıkonulan kişilere yönelik muameleyi gözlemleme ve değerlendirmede bulunmayı,
- b) Daha önce ziyarette bulunmuş alıkonulma yerlerinde, ziyaret sonrası gelişmeleri görmek ve kendisiyle görüşülmüş kişilere ziyaret sonrasında işkence ve kötü muamelede bulunulup bulunulmadığını tespit amaçlı takip ziyaretlerini,
- c) İşkence ve kötü muameleyle ilişkin iddia ve başvuruları incelemek üzere gerçekleştirilecek haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretleri,

kapsar.

(2) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereğince haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretlerin gerçekleştirilmesi esastır.

(3) Haberli/habersiz ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceği Başkanın teklifi üzerine, Kurul tarafından yıllık olarak karara bağlanır.

(4) Haberli ziyaretler, ziyarette bulunulacak alıkonulma yerine kısa süre öncesinden resmi yazı ile bildirilir. Resmi yazıda;

- a) Ziyaret heyetinde yer alacak görevlilerin ad ve unvanları,
 - b) Ziyaret tarihi ve saati,
 - c) Daha önceden istenecek bilgi ve belgeler,
 - ç) Kurum ve ulusal önleme mekanizmasının görev ve yetkilerine ilişkin bilgiler,
- yer alır.

Ziyaret heyetinin oluşturulması

MADDE 97 – (1) 96 ncı madde kapsamında gerçekleştirilecek ziyaretler insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personelinden oluşan heyetler tarafından yerine getirilir.

(2) Ziyaretler, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla oluşturulacak heyetler aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Ziyaret edilecek alıkonulma yerinin niteliğine göre heyette Kurum personeli dışında, il ve ilçe insan hakları kurul üyeleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin görevlendirilmesi de mümkündür.

(3) Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarınca, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.

(4) Gerekli görülmesi halinde heyette mütercim-tercüman görevlendirilebilir.

(5) Heyette yer alacak görevlilerde, alıkonulma yerinin özellikleri de gözetilerek gerekli mesleki yeterlilik ve bilgi aranır.

Ziyaretin planlanması

MADDE 98 – (1) Ziyaretin planlanması, ziyareti gerçekleştirecek heyetin başkanı tarafından koordine edilir. Bu çerçevede planlama;

- a) İlgili kurum ve kuruluşlarla yapılacak resmi yazışmaları,
- b) Ziyaretin gerçekleştirileceği alıkonulma yeri yönetiminden ve diğer kurum ve kuruluşlardan talep edilecek bilgi ve belgelerin belirlenmesi,
- c) Heyette yer alacak görevliler arasındaki görev dağılımının yapılması,
- ç) Alıkonulma yeri ve ilgili mevzuat konusunda ön bilgi toplanması,
- d) Gerekli görülmesi halinde sivil toplum kuruluşları ve ilgili üçüncü kişilerle görüşme gerçekleştirilmesi,
- e) Transfer ve konaklama dâhil lojistik hazırlık gibi ön hazırlık çalışmalarını kapsar.

Ön görüşme

MADDE 99 – (1) Ziyaret, heyetin, alıkonulma yeri yönetimi ile gerçekleştirdiği kısa ön görüşme ile başlar. Bu görüşmede; Kurum ve ulusal önleme mekanizması ile heyette yer alan görevliler konusunda bilgi verilir ve ziyaretin amacı ve kapsamı açıklanır.

(2) Yerinde incelemeye başlamadan önce alıkonulma yeri, alıkonulanlar ve ilgili idari ve yasal işlemler konusunda genel bilgiler alınır.

(3) Önceden haber verilmiş bir ziyaret gerçekleştiriliyorsa, daha önce hazırlanması istenen bilgi ve belgeler talep edilir.

Yerinde inceleme

MADDE 100 –(1) Yerinde inceleme, ön görüşmeyi müteakip, alıkonulma yerinin incelenmesini, alıkonulanlarla ve alıkonulma yerinde görev yapan personelle yapılacak görüşmeleri, alıkonulma yeri ve alıkonulanlar hakkında olanlar başta olmak üzere ziyaretle ilgili tüm bilgi ve belgelerin incelenmesi ve teminini kapsar.

(2) Planlama sürecindeki karara bağlı olarak veya durumun gerektirmesi halinde heyetin yerinde incelemeyi birkaç gruba bölünerek gerçekleştirilmesi mümkündür.

(3) Yerinde inceleme;

a) Hiçbir kısıtlama olmaksızın alıkonulma yeri, alıkonulan kişilerin sayısı, alıkonulma koşulları ile alıkonulan kişilere yönelik muamele ve işlemlerle ilgili bilgi, belge, basılı ve görsel kayıtların incelenmesi ve temini,

b) Alıkonulma yeri, bu yerin tüm eklenti ve bölümleriyle alıkonulanların naklinde kullanılan araçların incelenmesi,

c) Alıkonulan kişilerle, başka herhangi bir kişi olmaksızın veya gerekli olması halinde tercüman eşliğinde görüşme gerçekleştirilmesi,

ç) Durumun gerektirmesi halinde alıkonulma personeli ile görüşme, gibi hususları kapsar.

(4) Heyet, inceleme ve görüşmelerde ulusal önleme mekanizmasında, farklı alıkonulma yerlerinin özelliklerine göre önceden hazırlanmış kılavuzlardan yararlanabilir.

(5) İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, ulusal önleme mekanizması heyeti tarafından gerçekleştirilen ziyaretler esnasında, inceleme ve araştırmaların gerektirdiği yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır. Bu kapsamda, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler;

a) Alıkonulma yerinin türü, niteliği ve diğer özelliklerine ilişkin bilgileri temin etmesini,

b) Alıkonulma yerlerinde tutulan kişilerin sayısı ve alıkonulma koşullarına ilişkin bilgileri edinebilmesini,

c) Bütün alıkonulma yerlerine ve bu yerlerin eklenti ve bölümlerine girilebilmesini,

ç) Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerle ve bilgi sağlayabileceği düşünülen ilgili diğer kişilerle, yanında başka bir kişi olmaksızın, şahsen ve gerekli görüldüğünde bir tercüman eşliğinde özel görüşme yapabilmesini,

d) Ziyaret etmek istediği yerleri ve görüşme yapmak istediği kişileri seçebilmesini,

e) Alıkonulma yerlerine, işkence, kötü muamele ve gayriinsani veya küçük düşürücü davranış ve cezaları önlemeyi amaçlayan broşür, belge asma, Kurum tarafından hazırlanan her türlü belgenin alıkonulanlara dağıtılmasını

sağlamakla yükümlüdürler.

(6) İlgili kurum ve kuruluşlar, beşinci fıkrada sayılan kolaylıkları Önleme Alt Komitesine de sunmakla yükümlüdürler.

(7) Bir alıkonulma yerine yapılacak ziyarete karşı itiraz sadece, böyle bir ziyaretin gerçekleştirilmesini geçici olarak engelleyecek olan ve ziyaret edilecek yerde ulusal savunma, kamu emniyeti, doğal afet ya da düzenin ciddi biçimde bozulması gerekçelerine dayanan acil ve zorunlu sebepler ileri sürülerek yapılabilir. Olağanüstü halin varlığı yapılacak ziyaret bakımından bir itiraz olarak öne sürülemez.

(8) Ziyaretle ilgili olarak ulusal önleme mekanizmasına ve ziyareti gerçekleştiren heyete bilgi ve belge sağlayan kişilere herhangi bir yaptırım uygulanamaz.

(9) Ulusal önleme mekanizması kapsamında, kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere yapılan ziyaretler esnasında edinilen kişisel bilgi ve belgeler ilgili kişinin açık rızası bulunmadıkça paylaşılamaz ve yayımlanamaz.

Geri bildirim

MADDE 101 –(1) Heyet, yerinde inceleme ve görüşmeleri tamamladıktan sonra alıkonulma yeri yönetimiyle tekrar bir araya gelerek ilk izlenimleriyle tespit ve önerilerini sunar, raporlama ve izleme süreci konusunda yönetimi bilgilendirir.

(2) Yerinde inceleme esnasında konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerinin tespiti halinde, Kurul kararı ile suç duyurusunda bulunulur. Söz konusu ihlallerin de ivedilikle giderilmesi ile gerekli önlemlerin alınması istenir.

Raporlama ve izleme süreci

MADDE 102 –(1) Ziyarete ilişkin rapor, ziyaretin tamamlanmasından itibaren en geç iki ay içinde hazırlanarak kurula sunulur.

(2) Rapor, heyet başkanı koordinatörlüğünde, heyette yer alan görevliler tarafından hazırlanır. Heyette başka kurum ve kuruluşlardan temsilcilerin bulunması durumunda raporda bu kurum ve kuruluşların tespit ve önerileri için ayrı bir bölüme yer verilmesi mümkündür.

(3) Raporun hazırlanması sürecinde, gerekli görülmesi halinde başta alıkonulma yeri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlardan, gerekçesini belirtmek suretiyle bilgi ve belge istenmesi mümkündür. Bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.

(4) Ziyarete ilişkin raporda yer alan kişisel verilerin korunması esastır. İlgili kişilerin açık rızası bulunmadıkça kişisel hiçbir bilgi ve veri yayımlanamaz.

(5) Rapor, kurula sunulmasından itibaren en geç bir ay içinde değerlendirilerek karara bağlanır. Raporun düzeltilmesinin istenmesi halinde on beş güne kadar ek süre verilebilir.

(6) Onaylanan raporlar bilgi ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilerek resmi

internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.

(7) Gerçekleştirilen ziyaretlerin ve raporlarda yer alan tavsiyelerin izlenmesi Başkanlık tarafından yerine getirilir. İzleme;

- a) Ziyaret edilen alıkonulma yerine haberli veya habersiz ziyaret,
- b) Resmi yazışma,

c) Sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla yapılacak görüşme ve toplantılar,

- ç) Yeni bilgi ve belge talebi gibi yöntemlerle yerine getirilir.

(8) İzleme sürecinde konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerinin tespiti halinde, Kurul suç duyurusunda bulunur.

Başvuru üzerine yapılacak ziyaretler

MADDE 103 –(1) Başkanın önerisi ve Kurul kararıyla işkence ve kötü muamele iddiası içeren başvurular ziyaret konusu yapılabilir.

(2) Başvuru üzerine yapılacak ziyaretlerde Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.

(3) Hakkında ziyaret kararı alınmayan başvuruların incelemesinde Yönetmeliğin başvuru usul ve esaslarına ilişkin maddeleri uygulanır.

(4) Hakkında ziyaret kararı alınmayan başvuruların dosya üzerinde incelemesinde ciddi hak ihlaline ilişkin emarelerin tespiti halinde, başvurunun ziyaret edilme kararı için yeniden Kurula sunulması mümkündür.

Diğer önleyici çalışmalar

MADDE 104 –(1) Kurum, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında işkence ve kötü muamelelerin önlenmesi amacıyla, ziyaretler dışında aşağıdaki çalışmaları yürütür:

- a) Kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
- b) Özgürlüğünden yoksun bırakılanlar, alıkonulma yerlerinde görevli personel ve bu alanda çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlara yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürütmek.
- c) Konuyla ilgili basılı ve görsel materyaller üreterek, ilgili yerlere dağıtımını sağlamak.
- ç) İlgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
- d) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.
- e) Uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası ve ulusal kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak.
- f) Kurul tarafından belirlenmiş benzeri çalışmaları yürütmek.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla Mücadele Eğitimi, Eğitimcilerin Nitelikleri, Çalışma Usul ve Esasları ile Eğitimcilerin Ücreti

Eğitimin amacı

MADDE 105 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi amacıyla insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcilerinden alınan, insan haklarının korunması, geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadelenin yürütülmesi ile ilgili temel bilgileri, ayrımcılıkla mücadele için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazanılmasını amaçlayan eğitimi ifade eder.

Eğitim konuları

MADDE 106 –(1) Eğitim, insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitiminden oluşur ve aşağıdaki konuları kapsar:

- a) İnsan hakları kavramı ve benzer kavramlar.
- b) İnsan haklarının nitelikleri.
- c) İnsan haklarının sınıflandırılması.
- ç) İnsan haklarının tarihi gelişimi.
- d) İnsan haklarının ulusal, bölgesel ve uluslararası kaynakları.
- e) İnsan haklarının düzenlenmesi ve sınırlanması.
- f) İnsan haklarının Birleşmiş Milletler sisteminde korunması usulleri.
- g) Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarında insan haklarının korunması.
- ğ) İnsan haklarının, başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere ve diğer bölgesel düzeyde korunması usulleri.
- h) İnsan haklarının Türk Hukukunda korunması.
- ı) Din ve insan hakları.
- i) Anayasada düzenlenen temel hak ve hürriyetler.
- (2) Ayrımcılıkla mücadele eğitimi aşağıdaki konuları kapsar:
 - a) Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı kavramları.
 - b) Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı ile ilgili temel kavramlar.
 - c) Ayrımcılık yasağının etkili hale getirilmesine ilişkin hukuki araçlar.
 - ç) Ayrımcılık yasağının uluslararası hukuktaki kaynakları ve denetim usulleri.
 - d) Ayrımcılık yasağının Türk Hukukundaki kaynakları ve denetim usulleri.
 - e) Ayrımcılık yasağı ve devletlerin yükümlülükleri.
 - f) Ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin savunu faaliyetlerinde izleme ve belgeleme.
- (3) İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun yapısı, işleyişi, görev ve yetkileri:
 - a) Başvuru usulü.
 - b) İncelenebilir/incelenemez başvurular.

c) Başvuru formu, vatandaşa gönderilecek yazışma, idarelere gönderilecek yazı örnekleri, idarelerden bilgi isteme, hukuki yükümlülüklerin hatırlatılması, başvuru inceleme prosedürleri.

ç) Karar türleri.

Eğitimin verileceği yer ve süresi

MADDE 107 –(1) Eğitim verilecek yerler Kurum tarafından belirlenir. İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, asgari 40 saattir.

Belge verilmesi

MADDE 108 – (1) Kurum tarafından, eğitimi tamamlayanlara insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi aldığına dair bir katılım belgesi verilir.

Eğiticiler

MADDE 109 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, Kurum personeli veya Kurul tarafından belirlenen insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilir.

(2) Eğiticiler, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumutarafından özel bir eğitime tabi tutulur ve eğitmen olarak yetiştirilir. Eğitmen olarak mesleki becerileri güçlendirilen bu kişiler, diğer kurum ve kuruluşlara ve kurum personeline de eğitim verirler.

(3) Sivil toplum kuruluşları, okullar, üniversiteler, güvenlik güçleri ve kolluk kuvvetleri, insan haklarının korunması alanında hizmet veren özel dernekler, hakim ve savcılar ile avukatların da dahil olduğu Türkiye’de bulunan kamu ve özel bütün kurum ve kuruluşlara eğitim programları düzenlenir.

Eğiticilerin nitelikleri

MADDE 110 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinde, aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen şartları taşımak.
- b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak.
- c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.
- ç) İnsan hakları veya ayrımcılık yasağı alanında çalışmalarda bulunmak veya Kurumca belirlenen kamu kurum ve kuruluşları veya insan hakları eğitimi veren sivil toplum kuruluşlarında çalışmış olmak.

d) Kurumun belirlediği insan hakları, ayrımcılık yasağı alanlarına göre eğiticilerde bulunması gereken diğer yeterlilik koşullarını taşımak.

(2) İnsan hakları hukuku veya en azından anayasa hukuku alanında doktora veya doçentlik unvanı alanlarda birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentleri dışındaki şartlar aranmaz.

(3) Eğiticiler Kurum tarafından özel bir eğitime tabi tutulur ve sertifikalandırılır.

Eğiticilerin çalışma usul ve esasları

MADDE 111 – (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinin eğitim materyalleri ve modüllü Kurul tarafından belirlenir.

(2) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimiyle ilgili ulusal, bölgesel ve yerel ihtiyaçlar Kurum tarafından belirlenir.

(3) Ulusal, bölgesel ve yerel insan hakları ve ayrımcılık eğitimi ihtiyaçları değerlendirdikten sonra, eğitime tabi tutulacak hedef gruplar ve insan hakları ve ayrımcılık eğitimiyle ilgili yerler Kurum tarafından belirlenir.

(4) Toplumdaki rolleri ya da konumları itibariyle daha geniş bir kitleyi ya da grupları etkileyebilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerine insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi verilir.

(5) Eğitim alan insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinin de devlet memurları, cezaevi personeli, din görevlileri, gençler ve öğrenciler, STK temsilcileri ve benzeri diğer kişilerin içinden rolleri ya da konumları itibariyle daha geniş bir kitleyi ya da grupları etkileyebilecek kişilere insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi vermeleri sağlanır.

(6) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi alan devlet memurları, cezaevi personeli, din görevlileri, gençler ve öğrenciler, STK temsilcileri ve benzeri diğer kişilerin temsilcilerinin de toplumun diğer kesimlerine insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi vermeleri sağlanır.

Eğitim programlarında takip edilecek metodoloji

MADDE 112 –(1) Eğitimler başlamadan önce içerik Kurum tarafından gözden geçirilip; eğiticilerin görüşlerine göre eğitim konularında değişiklik yapılabilir ve programa eklenebilir.

(2) Eğitim seanslarında, eğitimin her bir konusuna ilişkin genel bir giriş yapıldıktan sonra İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda eğitim konusu ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında katılımcılara bilgi verilir. İlgili alanda karşılaşılan problemlere ve çözüm yollarına da eğitimlerde değinilir.

(3) Her bir eğitim programında Kurumun belirli bir birimi (İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Hizmet Birimi, Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Hizmet Birimi, Ulusal Önleme Mekanizması Hizmet Birimi) ve ilgili mevzuat/düzenlemeler incelenir.

(4) Eğiticiler, katılımcıların konuyu daha iyi anlayabilmesi için teorik bilgiyi destekleyen uygulama örneklerinden de yararlanır.

(5) Her eğitimin sonunda, eğitim konularının ayrı ayrı özetlendiği ve sonuçların yer aldığı bir oturum yapılır. Aynı zamanda eğiticiler, eğitimin sonuçlarının da içerisinde bulunduğu bir rapor yazarlar.

(6) Eğitimlerin değerlendirilmesi, katılımcıların isimlerini yazmadan dolduracağı “Eğitim formları” aracılığıyla yapılır.

Eğiticilerin görevlendirilmesi

MADDE 113 –(1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere görevlendirilir.

Eđitıcilere verilecek ücret

MADDE 114 – (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitiminde görevlendirilecek eğitimcilerden; öğretim elemanlarına unvanları itibarıyla 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 11 inci maddesine göre, diğerlerine ise aynı maddeye göre okutmanlar için belirlenen tutarda, fiilen yerine getirdikleri ders saati başına ücret verilir. Bu fıkra kapsamında, bir eğitimciye ayda 20 ve yılda 100 saatten fazla ders için ücret ödenmez.

(2) Başka şehirlerdeki yükseköğretim kurumlarından ders vermek üzere görevlendirilen öğretim elemanlarına ayrıca 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre geçici görev yolluğu ödenir.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yıllık rapor

MADDE 115 – (1) Kurum, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında, Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, işkence ve kötümuameleyle mücadele alanında yürüttüğü çalışmaları ve önerileri kapsayan yıllık raporlar hazırlar.

(2) Bir önceki yıla ait hazırlanan raporlar, takip eden yılın Ocak ayının son gününe kadar Kurula sunulur. Kurul, bu raporu iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde karara bağlar.

(3) Kurul tarafından onaylanan rapor birinci fıkrada belirtilen makamlara iletilerek, resmi internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.

Yürürlük

MADDE 116 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 117 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başkan yürütür.

Ekleri için tıklayınız

	Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin	
	Tarihi	Sayısı
	24/11/2017	30250
	Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayınlandığı Resmî Gazetele rin	
	Tarihi	Sayısı
	30/1/2026	33153
1.		
2.		

[1] 30/1/2026 tarihli ve 33153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklik ile Yönetmeliğe 48 inci maddenin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere fıkra eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir.